

روایت‌های نخستین

www.ketab.ir

www.ketab.ir

سرشناسه : ملکوتی، محمدکاظم، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور: ادب آموختگان / مولفان محمدکاظم ملکوتی، مرتضی کریمی؛
ویراستاری محمدکاظم ملکوتی؛ عکس (جمع آوری) محمدکاظم ملکوتی، مرتضی کریمی.
مشخصات نشر: اصفهان: فردای شرق، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۸۲ ص.؛ مصور.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۵۳۰-۸-۱
وضعیت فهرست نویسی: فیفا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۸۰۷.
موضوع: دبیرستان ادب (اصفهان)
شناسه افزوده: کریمی، مرتضی، ۱۳۶۰ -
رده بندی کنگره: LGR۲۱۵۶
رده بندی دیویی: ۳۷۲/۹۵۵۹۳۲۲
شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۰۳۲۹۲
رکورد کتابشناسی: فیفا

شنامه کتاب

عنوان:	ادب آموختگان
تألیف:	محمد کاظم ملکوتی ، مرتضی کریمی
تأیپ:	محمد کاظم ملکوتی ، مرتضی کریمی
ویراستاری:	محمد کاظم ملکوتی
ناشر:	انتشارات فردای شرق
عکس:	(جمع آوری) محمد کاظم ملکوتی ، مرتضی کریمی
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۹۶۵۳۰-۸-۱
نوبت چاپ:	چاپ اول
تاریخ انتشار:	۱۴۰۰
طراحی و صفحه آرایی:	موسسه نگار آفرین فردای شرق آریا
طرح جلد:	موسسه نگار آفرین فردای شرق آریا
چاپ:	۱۴۰۰
لیتوگرافی و چاپ:	طاها

حق چاپ برای مولفین محفوظ است.

هرگونه کپی و استفاده از مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

استفاده جزئی منوط به ذکر منبع و استفاده کلی مشروط به اجازه کتبی است.

تابستان ۱۴۰۰

فهرست

۲۱.....	مقدمه
	فصل نخست
۲۹.....	کلیات
۳۱.....	جامعه و آموزش و پرورش
۳۵.....	اهمیت تعلیم و تربیت
۳۷.....	نظریات برخی از صاحب نظران درباره ی تعلیم و تربیت
۴۰.....	تعریف، هدف و کارکردهای آموزش و پرورش
۴۳.....	اشاره ای به مدارس نوین در ایران
۵۲.....	مفهوم فرهنگ
۵۴.....	اهمیت حفظ و نگهداشت میراث فرهنگی در نظام تعلیم و تربیت کشور
۵۶.....	اهمیت خاطره نویسی
۶۲.....	نقش آموزش و پرورش در توسعه ی ملی
۶۴.....	تعریف مفهوم توسعه
۶۵.....	موانع توسعه
۶۵.....	تأسیس مدارس ماندگار
۶۷.....	شیوه نامه ی انتخاب مدارس ماندگار
۶۸.....	شاخص های انتخاب مدرسه ماندگار
۶۹.....	مجوز فعالیت مدرسه ی ماندگار
۶۹.....	تاریخچه ی دبیرستان ادب
۷۱.....	دبیرستان ادب در سال تحصیلی ۱۳۲۹-۱۳۳۰
۷۳.....	موقعیت جغرافیایی و جزئیات بنای دبیرستان ادب

فصل دوم

۷۹.....	شهادت دبیرستان
۸۳.....	علی رضا احمدی
۸۵.....	مهدی احمدی
۸۷.....	سید مرتضی غلافگر
۸۸.....	مجتبی کلاهدوزان
۹۰.....	جعفر موسوی
۹۲.....	محسن حیدری
۹۴.....	نادر منشئی
۹۶.....	نعمت الله مجلسی کوپایی
۹۷.....	محمد خردمندی
۹۹.....	محسن مصطفوی
۱۰۱.....	سید محسن حسینی
۱۰۳.....	سید مسعود سجادی جزی

مقدمه

سپاس خداوند منان را که با ظرافت تمام جهان و هر چه در آن است آفرید و با عنایت خاص نور هدایت را بر آن تابانید. انسان را نعمت فکر و عقل بخشید تا راه راست را در بیش گیرد و از این طریق او را بیازماید. عمر انسان در تفحص و درک عظمت خلقت بسیار محدود است. با عمر کوتاه تنهایی می توان به بخش اندکی از این عظمت پی برد. رشته های مختلف علمی نیز هریک برای درک معرفت الهی و کمک به بهبود زندگی انسان ها رسالت خاصی دارند. امروزه منابع انسانی مهم ترین سرمایه ی هر نظام اجتماعی محسوب می شود و باورها، شایستگی ها و مهارت های او جایگاه رفیعی در جامعه دارد. جامعه ی توسعه یافته جامعه ای است که از علم و آگاهی و سرمایه ی انسانی شایسته برخوردار باشد.

به نظر جامعه شناسان آموزش و پرورش یک موضوع اجتماعی است و در تمام جوامع مریان تلاش کرده اند شخصیت دانش آموزان را متناسب با نیازهای جامعه شکل دهند و برای عضویت در جامعه آماده سازند. وظیفه ی آموزش و پرورش تربیت

اعضای جامعه و انتقال فرهنگ از نسلی به نسل دیگر است. بقای یک نظام اجتماعی مرهون انتقال فرهنگ به نسل جدید است و مدارس در این زمینه جایگاه خاصی دارند. از مهم‌ترین کارکردهای آموزش و پرورش آشنا نمودن جوانان با فرهنگ سیاسی، جذب و آموزش کارگزاران سیاسی و ایجاد یگانگی سیاسی در جامعه است. وظیفه‌ای که کالج ادب و بعد از آن دبیرستان ادب در سالیان متمادی انجام داده است.

جامعه‌شناسان یادآوری می‌کنند مردم به دلیل نظام باورهای مشترک به شیوه‌ی معینی رفتار می‌کنند. راه درک کنش‌های یک ملت این است که فرهنگ ایشان را مطالعه و درک کنند. عقاید و شیوه‌های انجام کار و ساختمان‌ها بخشی از عناصر فرهنگ هستند به همین دلیل مطالعه‌ی میراث فرهنگی از جمله مدارس با قدمت زیاد و نقش طولانی آن‌ها در انتقال فرهنگ جامعه اهمیت به سزایی دارد. نمونه‌ای از آن‌ها دبیرستان ماندگار ادب با قدمت بیش از یک صد سال است.

در طی این مدت طولانی فرهیختگان زیادی در این دبیرستان مسئولیت داشته‌اند و بزرگانی را در عرصه‌های علمی، هنری، ادبی و ورزشی به جامعه معرفی نموده‌اند. شرح زندگی و تجربیات این اندیشمندان می‌تواند درسی برای آیندگان و موجب ایجاد انگیزه برای دانش‌آموزان فعلی باشد. در دی‌ماه ۱۳۹۲ تعدادی از مدارس واجد شرایط از جمله دبیرستان شهدای ادب به عنوان مدرسه‌ی ماندگار شناخته شدند. به همین دلیل شورای عالی آموزش و پرورش و اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان در صدد معرفی این مدارس به جامعه برآمدند و مقرر گردید کتابی درباره‌ی دبیرستان ادب تألیف شود. اثر حاضر شرح حال دانش‌آموختگان، دبیران و فرهیختگان و مدیران دبیرستان ادب است. هم‌چنین اسامی شهدای مدرسه و اشعار بعضی از دانش‌آموختگان و دبیران نیز گردآوری شده است. طی تلاش بیش از سه سال با مشکلات زیادی روبرو شدیم که در

ابتدای راه قابل پیش بینی نبود. برای گردآوری شرح حال دبیران و دانش‌آموختگان، در گردهمایی سالانه‌ی دبیرستان‌های ادب، سعدی، هراتی و کانون بازنشستگان استان و هم‌چنین شبکه‌های پیام‌رسان مجازی اطلاع‌رسانی شد. در این خصوص همکاری آقایان حسین مصاحبی و نوروز علی فرهادی قابل تقدیر است. در مدت تحقیقات به حدود دویست نفر تلفن زدم و با ایشان در خصوص کتاب ادب و دریافت شرح حالشان گفتگو کردم. بعضی با استقبال از این عمل و اظهار امتنان، با جدیت و رغبت همکاری نمودند. تعدادی دیگر از این امر امتناع و عذرخواهی کردند. شرح حال برخی از عزیزان را با گفتگو و مصاحبه‌ی حضوری تنظیم نمودم. از جمله ملاک انتخاب دبیران و فرهیختگان، سابقه‌ی حضور آنان در دبیرستان، تأثیرگذاری در تعلیم و تربیت دانش‌آموزان و معرفی آن‌ها از طرف چهره‌های شناخته‌شده‌ی فرهنگی بوده است. به کمک شبکه‌های مجازی صدها پیام ارسال شد و شرح زندگی و آثار متعددی دریافت گردید.

در فصل اول کلیاتی درباره‌ی تعلیم و تربیت، نقش آموزش و پرورش در توسعه کشور و تاریخچه‌ی دبیرستان ادب آمده است.

در فصل دوم اسامی بیش از چهل شهید دبیرستان ادب ذکر شده است. پس از پی‌گیری‌های زیاد با همسر شهید سید مرتضی غلافگر مربی پرورشی دبیرستان ارتباط برقرار شد و ایشان با روی خوش به سؤالات پاسخ دادند. هم‌چنین همسر شهید مجتبی کلاهدوزان دبیر ریاضی دبیرستان نیز با ما همکاری نمودند. از مادر گرامی شهید سید مسعود سجادی و خواهر ایشان خانم دکتر مرجان سجادی که صمیمانه پذیرای ما بودند و خاطرات شهید را بیان کردند تشکر می‌کنم. همکار گرامی آقای صادق احمدی زندگی‌نامه دو برادر شهیدشان را ارائه کردند. آقای حسین عشقی فراز

همکلاسی‌های شهیدشان آقایان محسن هنردوست، مسعود سجادی، امیرحسین کتیرایی و اکبر فراست یاد کردند و عکس‌های دسته‌جمعی کلاشان را در اختیار ما قرار دادند. از همکاری همه‌ی این دوستان صمیمانه قدردانی می‌کنم.

لازم به ذکر است تمام پیرونده‌های شهدا که در دبیرستان موجود است یک‌به‌یک بررسی شد، اما مدارک ناقص بود و حتی عکس بعضی از شهدا را از تصویر مدرک تحصیلی انتخاب کردیم. گفتنی است بعضی از این شهدا در بدو ثبت‌نام در دبیرستان و با سن کم به جبهه‌ها اعزام شدند. برخی از دانش‌آموزان دبیرستان ادب بعد از فراغت از تحصیل و در زمان دانشجویی به شهادت رسیده‌اند که نتوانستیم آن‌ها را شناسایی کنیم.

در فصل سوم شرح حال هفده نفر از مدیران ادب از اولین مدیر ایرانی تا به امروز گزارش شده است. تنظیم زندگی‌نامه‌ی مدیرانی که در قید حیات نیستند، آقایان منصور منصوری، بدرالدین کتابی، ابراهیم هورفر و رضا سیدالاسلامی مشکل بود. از طریق شبکه‌های مجازی با آقای هرمز منصوری تماس گرفته شد و ایشان شرح حال مرحوم پدرشان را ارسال نمودند. با وجود تلاش زیاد نتوانستیم با خانواده‌ی آقای ابراهیم هورفر و فرزند ایشان ارتباط برقرار کنیم. از آقای دکتر محمود کتابی و خانم دکتر فروغ عربی که در تنظیم زندگی‌نامه‌ی پدرانشان همکاری کردند، صمیمانه تشکر می‌کنم. تلاش آقای حسین سیدالاسلامی برای اطلاع‌رسانی و کمک به گردآوری شرح حال زندگی برادرشان نیز قابل تقدیر است.

طی سال‌هایی که با یک تصمیم نادرست، دبیرستان ادب به دو مدرسه‌ی ادب یک و دو تقسیم شد، دو مدیر این دو بخش را اداره می‌کردند. لازم به ذکر است از بدو تأسیس کالج ادب تا سال ۱۳۱۹ مدرسه توسط آقایان تامپسون و آلیف با کمک

همکاران ایرانی و انگلیسی اداره می‌شد.

در فصل چهارم زندگی‌نامه هشتاد و یک نفر از دبیران قدیمی دبیرستان آورده شده است. از طریق مصاحبه و گفت‌وگوی حضوری با ایشان فعالیت‌های آموزشی و خاطرات آن‌ها نوشته شد. در این مورد همکاری آقایان اسفندیار معتمدی و مرتضی پورموسی موجب قدردانی است. در سال‌های طولانی تعداد زیادی از همکاران و چهره‌های شناخته‌شده در دبیرستان ادب حضور داشته‌اند که بررسی فعالیت‌های همه‌ی آن‌ها امکان‌پذیر نبود. از این عزیزان صمیمانه پوزش می‌طلبم. البته رویکرد شرح زندگی‌نامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی، بیشتر به دبیران قدیمی ادب اختصاص یافته است.

در فصل پنجم شرح حال هشتاد نفر از دانش‌آموختگان ادب که از چهره‌های علمی، ادبی، هنری، مذهبی، فرهنگی و ورزشی بوده‌اند، گردآوری شده است. این عزیزان سرگذشت و خاطرات خود را ارسال نمودند. سرگذشت‌ها و خاطرات برای چاپ در کتاب بارها مطالعه شد و بعد از چندین نوبت بازنویسی، متن نهایی برای ایشان بازخوانی و در نهایت تأیید گردید.

در فصل ششم اشعار هشت نفر از دانش‌آموختگان و دبیران قدیمی ادب آمده است. اشعار شاعرانی که در قید حیات نیستند، پس از مطالعه‌ی دیوان ایشان و با مشورت انتخاب شد. در این خصوص لازم می‌دانم از مساعدت بی‌دریغ همکار و دوست گرامی آقای عبدالله نبوی که در هر ساعت از شبانه‌روز پاسخگوی من بوده‌اند و در بازخوانی متن و اشعار تلاش نموده‌اند، صمیمانه تشکر نمایم. هم‌چنین از آقای دکتر فریدون وحید که افتخار شاگردی ایشان را داشته‌ام، برای در اختیار گذاشتن عکس قدیمی دبیرستان ادب و متن دست‌نویس اشعارشان و انتخاب شعرهای خاطره‌انگیز

برای کتاب ادب تشکر می‌کنم. از آقای بهرام مؤمنی دانش‌آموخته ادب که اشعار مرحوم جلال برجیس را در اختیار ما قرار دادند، تشکر می‌کنم. همکاری آقایان دکتر محمد فشارکی و محمدعلی اسلامی نیز قابل تقدیر است.

فصل هفتم جالب‌ترین و خاطره‌انگیزترین بخش کتاب، حاوی تصاویری از مستندات و عکس‌های قدیمی دبیرستان ادب است. این مستندات از مراکز بایگانی اداره کل آموزش و پرورش استان و ناحیه دو اصفهان و هم‌چنین بایگانی دبیرستان ادب با زحمت و تلاش بسیار گردآوری شده است. در این مورد از همکاری آقایان رضا صالح، مهندس امیررضا تبریزیان کارشناس مسئول فناوری آموزش و پرورش ناحیه دو و قدیرعلی جعفری معاون اجرایی دبیرستان ادب سپاسگزارم.

در پایان برخی از کتاب‌های درسی دوره‌ی متوسطه، دبستان و پیکار بایبی سوادى که در سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۵۷ تدریس می‌شده، معرفی شده است.

از زمان مدیریت آقایان تامپسون و ایلیف، قدیمی‌ترین مدارک دانش‌آموزان اصفهان و حتی ایران به‌عنوان اسناد تاریخی آورده شده است. کارنامه‌ها و اسناد دبیرستان با امضای این دو و هم‌چنین آقای گاسن که مدتی کفیل دبیرستان بوده در بایگانی مدرسه موجود است. فرد دیگری نیز برخی از کارنامه‌های دانش‌آموزان را امضا کرده که نامش قابل تشخیص نبود.

لازم به ذکر است در مدت زمان زیادی این اسناد مطالعه شد و برای ثبت در کتاب ادب انتخاب گردید. برخی اسناد مستقیماً به دبیرستان ادب مربوط نمی‌شود اما در پرونده‌های دانش‌آموزان دبیرستان موجود است و به دلیل قدمت و اهمیت آن‌ها، به‌عنوان اسناد تاریخی تعلیم و تربیت در «بخش ادب به روایت تصویر» آمده است. در این اسناد مدارک تحصیلی دانش‌آموختگان نامداری مانند جمشید مظاهری، بهرام

صادقی، محمد حقوقی، محمد فشارکی، حمید مصدق، حسن کامشاد، محمدعلی کشاورز، رضا ارحام صدر، منصور شایگان، داریوش فروهر، منصور ابراهیمزاده، هوشمند عقیلی و حسن شماعی زاده و تعدادی دیگر را مشاهده نمودیم.

از همکاری عزیزان فرهیخته آقایان دکتر مهدی ابوالحسنی، احمد مختاری و حمید پوررضا برای بازخوانی متن سیاست‌گزارم، از مساعدت صمیمانه‌ی دوست و همکار گرامی آقای بهمن مؤمنی مدیر دبیرستان ادب تشکر کنم. هم چنین از آقای هوشنگ ملک یور به دلیل ارسال عکس همکاران قدیمی دبیرستان و آقایان دکتر سید علی اصغر غروی، دکتر حسین یقینی، دکتر احمد نوابخش مهندس علیرضا ملکوتی، حمیدرضا ملکوتی، احمد امامی، محمدهادی نوری، محمد فیروزی، مهدی بهزادان، ذبیح‌اله عشقی، حسن فیضری، محمد افشارمینی‌ها و عباس دهکردی به جهت ارائه‌ی برخی اطلاعات تشکر می‌کنم. از همکاری سید کاظم نداهشمعی مسئول مرکز اسناد سازمان میراث فرهنگی استان اصفهان سیاست‌گزارم. در جریان تدوین اثر دبیرستان ماندگار ادب، جلسات متعددی با حضور سرکار خانم دکتر زهره متقی و آقایان گلیم الله بابایی، محمدرضا ناظم‌زاده معاون آموزش متوسطه، غلامحسین سخایی معاون وقت پژوهش، برنامه‌ریزی و نیروی انسانی، مهدی هوازاده رئیس اداره‌ی بودجه اداره کل آموزش و سرورش استان اصفهان و مؤلفین کتاب‌های دبیرستان‌های ماندگار برگزار گردید. لازم است به یاس زحمات نام بردگان در پی‌گیری امور صمیمانه تشکر کنم. از همه سربم خانم مهتاب عشقی که از آغاز گردآوری مطالب کتاب صبورانه مشوق من بودند قدرتی می‌نمایم.

از اسناد نگرامی پروفیسور مرتضی هنری برای بازخوانی متن و نوشتن دیباچه بر کتاب ادب اموختگان سیاست‌گزارم.